

pristanišče pri Temi. Vse to in druge gradnje kažejo, da se bo Jug popolnoma osamosvojil.

V Zlati obali stopa vedno bolj v ospredje problem izrabe zemlje in nagle rasti prebivalstva. V Zahodni kakor tudi v Vzhodni in Centralni Afriki prevladuje sistem kolobarjenja. Ne moremo sicer zanikati, da se z njim najbolje izrablja prst. Težave pa so v tem, ker se na novo pridobljena površina ne izrablja za hranilne rastline, kljub temu, da je potreba po njih vedno večja, temveč v glavnem za rast posebnih izvoznih kultur. Idealno bi bilo, da bi se zemljišča obdelovala vsakih deset ali dvajset let le enkrat. V praksi je to seveda nemogoče, zlasti ne tam, kjer je več prebivalstva in se prst obdeluje na vsakih 5 ali celo 2 do 3 leta. Okrog večjih mest se prst obdeluje celo nepretrgoma. Tod je seveda pridelek običajno slabši. Za boljšo izrabo prsti so v Zahodni Afriki potrebne številne spremembe in izboljšave. Treba bo predvsem iz-

boljšati produktivno metodo poljedelstva. To je seveda marsikje povezano s številnimi problemi zlasti v predelih, ki so ogroženi po tse-tse muhi, pa tudi v prometno odročnejših krajih ipd. Tudi glede uporabe umetnih gnojil je veliko vprašanje, kolikšna je njihova uspešnost v teh klimatskih in pedoloških prilikah.

Drugi problem, ki se javlja v Zlati obali, je problem stalne rasti mest in mestnega prebivalstva. Štetje iz leta 1948 nam pokaže, da je v Zlati obali skoraj 60 mest z več kot 4000 prebivalci. Od teh jih je največ v gospodarsko razvitem Jugu. Tako ima Accra, glavno mesto Zlate obale, 140 000 prebivalcev in Kumasi, glavno mesto Ashantija, 80 000 prebivalcev. Ti dve mesti kažeta že marsikatero probleme, ki so značilni za zahodnoevropska in ameriška mesta.

Po R. W. Steel, Geography, jan. 1955.

Vera Marchisetti

KNJIŽEVNOST

ZGODOVINA LJUBLJANE

Prva knjiga: Geologija in arheologija. Mestni arhiv, tiskala Državna založba Slovenije, Ljubljana 1955. 458 str.

Mestni arhiv ljubljanski je začel izdajati obsežno monografijo o Ljubljani, ki bo obsegala štiri knjige, geologijo in arheologijo, zgodovino od naselitve Slovencev do zaečetka 18. stoletja in od 18. stoletja do osvoboditve, kot zadnjo pa — geografijo. Spomladi 1956 je izšla prva knjiga s podnaslovom Geologija in arheologija. Bralce Geografskega Obzornika na to izdajo posebej opozarjamo, ker ni ozka monografija, kot bi morda sklepali po naslovu, ampak obravnava mnogo širši teritorij, največkrat celo Slovenijo. Ker so pisci razprav sami vidni znanstveniki, zvemo obenem za nove poglede v posameznih strokah.

Vse to velja tudi za prvo in najobsežnejšo razpravo z naslovom Zemlja, Geološka zgodovina ljubljanskih tal, ki jo je napisal univ. prof. I. Rakovec. 172 strani teksta, ki mu sledi, kot pri vseh ostalih razpravah, obsežen angleški in nemški sumarij, predstavlja doslej najpreglednejši in najobširnejši prikaz geoloških razmer v Sloveniji. Težišče ostaja še na tleh, ki jih pisec imenuje ljubljanski prostor, vendar zvemo tudi o najnovejših geoloških ugotovitvah iz drugih slovenskih pokrajin, n. pr. o razmerah na prekmurskih naftnih poljih, pa celo izven Slovenije (n. pr. pri paleografskem dogajanju Evrope). Prvo poglavje Rakovčeve razprave nudi stratigrafski pregled kamenin »ljublanskega prostora«. Posebno v pregledu pleistocenske akumulacije in holocenskega dogajanja najdemo geografi obilo gradiva, ki zadeva tudi našo stroko. Prikaz pleistocenskega in holocenskega dogajanja vsebuje obilo dosežkov evropskega periglacialnega raziskovanja. V tej luči je tudi napisan pregled pleistocena in holocena v Sloveniji, ki je najobsežnejši in najbolj temeljit, kar jih imamo iz novejšega časa. Razpravi je priložena tudi nova geološka karta

v merilu 1:75.000, ki sega na zahodu še čez Vrhniko, na vzhodu do Laz, na jugu do Borovnice in na severu do Šmarne gore. Čeprav je to le z novimi ugotovitvami izpopolnjena Kossmatova karta, je menda prva geološka karta v tem merilu, ki so jo izdali po prvi svetovni vojni slovenski geologi. Da take karte težko pričakujemo tudi geografi, ni treba posebej poudarjati.

Morfologi imamo pri nekaterih Rakovčevih trditvah pomisleke, ki jih vseh tukaj ne kaže navajati. Navajam le enega. Rakovcu je vzbudila pozornost struga Ljubljanice, katere dno na Barju rahlo visi do karbonske pregrade med Golovcem in Gradom, kjer se dvigne za 4 m, da nato spet položno pada na Ljubljanskem polju. Ta neizravnani padec dna razlaga Rakovec z mladoholocensko tektoniko, ko se je »barska kotlina glede na karbonsko pregrado, ki jo loči od Ljubljanskega polja, šele v mlajšem holocenu za toliko pogreznila, za kolikor se dno Ljubljanice dvigne pri prehodu z Barja« (str. 111). Hidrotehnične meritve pravijo, da prenese Ljubljanica na leto več deset tisoč ton plavja. Če bi tektonika porušila ravnotežni profil reke, bi se moralo to plavje pred tektonsko stopnjo odlagati in v nekaj letih bi zatrpalo ulegnino. Ker se to ne dogaja, moramo iskati vzroke v hidroloških zakonitostih, ki ustvarjajo na različnih sedimentih različne oblike strug. 4—5 m visoka ježa blizu Gradaščice ni noben dokaz za tektoniko, ker je na številnih mestih izpričano, da so v dobah, ugodnejših za akumulacijo, vodni tokovi z nekraškega ozemlja hitreje nasipavali kot kraški, v našem primeru Gradaščica in Sava hitreje kot Ljubljanica.

Drugi del knjige izpolnjuje arheologija. Tu najdemo najprej Uvodni pregled zgodovine Ljubljanskega okoliša do naselitve Slovanov izpod peresa Boga Grafenauerja, Srečka Brodarja: Ledenodobni človek na ljubljanskih tleh, Josipa Korošca: Oris predzgodovine Ljubljane, kjer je obravnavana doba od neoli-

tika do mlajše železne dobe s poudarkom na koliščarski kulturi, Josipa Klemenca pregledno Zgodovino Emone ter Josipa Korošca: Arheološke najdbe iz dobe selitve narodov in zgodovine srednjega veka. Od teh razprav obsega najširši teritorij Brodarjev sestavek: Ledenodobni človek na ljubljanskih tleh, ki je najmodernejši pregled dosedanjega znanja o paleolitiku v

Sloveniji in okolici, znanja, ki je močno povezano z imenom Srečka Brodarja, avtorja razprave.

»Zgodovine Ljubljane« ne rabijo samo šole ljubljanskega okoliša, ampak tudi ostale, ki poučujejo o Ljubljani in ki zasledujejo razvoj znanosti. Take pa bi morale biti vse slovenske višje organizirane šole.

I. Gams

Društvene vesti

SEMINAR SLOVENSКИH GEOGRAFOV v Pomurju od 20. do 25. avgusta 1956

Po uspelem seminarju poleti 1955 v Ljubljani je pomurski seminar drugi, ki ga je po drugi svetovni vojni organiziralo Geografsko društvo Slovenije za svoje člane.

Društvo je zasnovalo ta seminar v povezavi s proučevanjem Pomurja, s katerim je nameravalo sodelovati pri izdelavi regionalnega načrta Pomurja. Ta plan je sicer kasneje odložilo, vendar je komisija pod vodstvom prof. Ilešiča, ki jo je sestavilo društvo za proučevanje Pomurja, nadaljevala z zbiranjem statističnega in drugega gradiva. Društvu je uspelo zagotoviti sredstva za terensko proučevanje nekaterih značilnih pomurskih krajev, ki ga je opravila skupina petih znanstvenih delavcev s pomočjo nekaterih študentov geografije. Tako je bilo mogoče nuditi seminaristom mnogo obširnejše in poglobljeno znanje, kot smo ga imeli dotlej o Pomurju. Od prvotnega programa seminarja je bilo treba skrajšati le čas in obseg terenskega dela, ki so ga opravili seminaristi.

Cepprav zborovanje ni imelo značaja kongresa, so se pri otvoritvi v soboškem gradu dne 20. avgusta

zbrali poleg okrog 125 geografov iz vse Slovenije tudi vidni politični in prosvetni predstavniki pomurskega okraja in Sobote. Pri uvodnem in glavnem referatu o Pomurju, ki ga je podal prof. Ilešič, so se lahko prepričali o že opravljenem delu, ki zahaja tudi v sorodne panoge, kot je ekonomska geografija, zgodovina, geologija itd. Na podlagi analize statističnega materiala, številnih diagramov in kart se je izkristalizirala okvirna rajonizacija Pomurja, ki jo je podal prof. Ilešič. Po njej delimo v Prekmurju ravninski predel, terasno Goričko in gričevnato Goričko. Ravninski del razpada v Ravensko, osrednje Dolinsko in lendavsko področje, Goričko pa na vzhodni in zahodni del. Na desnem bregu Mure je ločiti Apaško ravnino, zgornje in spodnje Mursko polje, v goricaх Radgonsko-Kapelske in Ljutomerske gorice ter zgornjo, srednjo in spodnjo Ščavnico.

Sledil je referat I. Gamsa o geomorfoloških problemih Pomurja in L. Olasa prikaz sezonskega izseljevanja, ki je bil napisan z vidno noto osebne prizadetosti in poznavanja problematike. Oba referata bosta v kratkem izšla v obliki razprav, drugi v Geografskem Vestniku 1955.

Skupina seminaristov pred prekmursko hišo v Šalomencih
Foto J. Tavčar